

Tynaarlo bezat in 820 een kerk

DRENTSE INWONERLIJST UIT HET BEGIN VAN DE 15E EEUW ONTDEKT

-Uit Leekster Courant d.d. 3 augustus 1972-

Door een ontdekking van de heer W. Velsink te Ommen is een groot aantal Drentse ingezetenen uit de eerste helft van de 15e eeuw uit het duister van het verleden te voorschijn gekomen. Juist uit een tijd, waarover de Drentse archivalia zeer schaars waren.

Deze ontdekking heeft tevens de bevestiging gebracht van wat voor velen waarschijnlijk was: in 820 stond er een kerk te Tynaarlo, de oudste bekende kerk in Drenthe. Tynaarlo is daarmee tevens het eerste dorp dat in de Drentse geschiedenis voorkomt.

Belangrijke vondst.

Iedereen die oude Drentse stukken wil bestuderen zal in de eerste plaats in het Rijksarchief te Assen gaan kijken. Daar hoort hij of zij naar wat praten en vragen dat de kans aanwezig is op Drentse gegevens in andere archieven. Zo heeft Drenthe zelf geen leenregister bijgehouden en staan de Drentse lenen geregistreerd bij de Overijsselse leenkamer.

Niemand zal echter op het idee komen in het gemeentearchief van Zwolle te gaan zoeken naar oude Drentse naamlijsten of akten. Het was dan ook toevallig dat de heer Velsink in dit archief een "Staat van inkomsten inzake het hoofdgeld in Drenthe, 16e eeuw" ontdekte. Van deze vondst werd kennis gegeven aan dr. J. Herings, rijksarchivaris in Drenthe, die direct fotokopieën van deze lijsten liet maken.

Een eerste indruk deed vermoeden dat de lijsten niet 16e eeuws waren, maar ouder. Een paar namen kwamen ook elders voor in het laatst van de 15e eeuw, echter te weinig om hieruit de konklusie te trekken dat de lijst van die periode was.

De heer W.T. Vleer uit Norg heeft de lijst aan een nader onderzoek onderworpen en de voorkomende namen vergeleken met die uit de Ordelen van de Etstoel. Doordat hij goed bekend is met de in het Noordenveld en Oostermoer voorkomende namen in de 15e en 16e eeuw, was het mogelijk te konstateren dat op de lijst 9 namen zijn geregistreerd die tussen 1417 en 1448 ook in de ordelen staan vermeld, hetgeen bewijst dat de lijst van omstreeks 1480 moet zijn en mogelijk zelfs van 1430 of 1440.

Het betreft hier de namen Johan die Lunsche te Winde (1417 en 1440), Johan van Halen te Rolde (1419), Hendrick Lunsche te Donderen (1422), Lammert Westebring te Eext (1422), Geert Schomaker te Roden (1433), Johan Bavinge te Loon (1435), Johan Westebringte te Bonnen (1436), Hendrik Westebringhe te Eext (1448) en Eyte Kema te Foxwolde (1447).

De lijst bevat niet de namen van alle gezinshoofden. Het is voorlopig nog een raadsel hoe en over wie dit "hoofdgeld" werd omgeslagen.

Geslachten.

Enkele stambomen in Noord-Drenthe kunnen door deze lijst eerder aanvangen dan tot nu toe het geval was. Zo staat op de lijst in Roden een Abike Bakeryngte vermeld. De naam Bakering kwam tot nu toe voor het eerst omstreeks 1525 voor. Leutingewolde vermeldt een Aernt Geert Aukema en Roderwolde een Egbert Datema. Beide oude geslachten gaan dus terug tot

ongeveer 1430, inplaats van tot 1470, zoals tot nu toe. Peize vermeldt een Wolter Schuring, 150 jaar eerder dan voorheen. Eelde laat een Joest Luefoge, Jan Polling en Roelof Polling zien. Het lijkt erop dat de familie Polman te Eelde in de 14e eeuw veel voorkomend, maar in de 15e eeuw niet meer, de naam Polling heeft aangenomen.

In Lieveren woonde destijds een Jan Buining, ongetwijfeld een voorvader van de familie Binninghe, die van de 16e tot de 19e eeuw daar woonachtig was.

In Langelo vinden we een Albert en Egbert Nyding. Dit is in zoverre merkwaardig, omdat in het leenregister vaak het goed Nyding te Norg voorkomt, waarvan de Heer van Ruinen leenman was. Dit bewijst dat er in Norg en omgeving een familie Nydino is geweest.

Onder Zuidvelde staat een Cone Pedeling vermeld, de eerste van het geslacht Pelinck, ongeveer 70 jaar eerder dan de eerste Pelinck tot nu toe.

Een deel van deze hoofdgeldlijst is verloren gegaan. Er ontbreken namelijk Dieverder dingspil, Beiler dingspil en van het Zuidenveld de dorpen Dalen en Wachtum. De lijst is niet alleen van historische en genealogische betekenis, maar ook van veel waarde voor de antroponymie, de namenkunde. De Drentse namenschat is met circa 200 namen uit de eerste helft van de 15e eeuw verrijkt en juist dit materiaal is geschikt voor een studie van de oudste namen in dit gebied.

Arlo in 820

De oudste oorkonde betreffende Drenthe is een merkwaardige en heeft al heel wat pennen in beweging gebracht. Een zekere Theodgrim, zoon van Aldgrim, schonk in 820 zijn goederen, gelegen te "Arlo" aan de Abdij van Werden in Duitsland aan de Ruhr. Theodgrim was een groot grondbezitter, want onder zijn goederen was ook een kerk. Ongetwijfeld een van de weinigen die er toen in het nog merendeels heidens Drenthe gestaan zal hebben. Vermoedelijk was Theodgrim niet in staat de kerk in stand te houden. Misschien wel door de geringe belangstelling in de omgeving.

Vrij algemeen is gedacht dat deze kerk de oude kerk te Anloo was en er een verschrijving heeft plaatsgevonden. Wijlen prof.dr. L.H. Gosses geloofde niet in een verschrijving. Hij veronderstelde dat de streek ten oosten van Vries "Arlo" heeft geheten. Onder deze naam zouden dus Tynaarlo en Taarlo kunnen zijn begrepen, daar Taarlo komt van "het Aarlo".

Prof. B.H. Slicher van Bath bestudeerde deze zaak en heeft hiervan een beschrijving gegeven in zijn standaardwerk "Mens en Land in de Middeleeuwen".

Daar de goederen geschonken waren aan de abdij van Werden wees hij erop dat blijkens het inkomstenregister van dit klooster uit 1160 er kloostergoederen waren te Glimmen, Arlon, Loon, Grollo, Sleen en Dalen. Wat werd echter onder Arlon verstaan?

De hooggeleerde viel het op, dat de bezittingen allen zo'n 10 a 12 km van elkaar verwijderd waren en aan een route Groningen-Emlichhelm lagen. In deze route (paardenverwisselen) paste precies Tynaarlo. Op grond hiervan meende hij te moeten stellen: Arlo of Arlon is Tynaarlo. Het definitieve bewijs viel niet te leveren, daar Tynaarlo eeuwenlang niet in de archivalia voorkomt en pas in de 16e eeuw opduikt als "Tinaerlo".

De bevestiging van de theorie Slicher van Bath is te vinden

in de nu ontdekte inkomstenlijst. De heer Vleer vond namelijk Aerlo en daarna Taerlo en Zeechse onder een hoofd vermeld.

De naam Aerlo in de 18e eeuw verschilt in bijna niets (behalve de e) met de vermelding in 820, maar veel met 16e en 17e eeuwse vorm. In de 18e eeuw moet "ty" aan de oorspronkelijke naam zijn toegevoegd.

Heel jammer dat deze ontdekking niet twee jaar eerder is gedaan. Dan had Tynaarlo in 1970 als oudste dorp van Drenthe het 1150 jarig bestaan kunnen vieren.

1175 jarig bestaan Tynaarlo wordt nu in 1995 gevierd.

In 1992 zijn op initiatief van de Tynaarloer Vereniging voor Volksvermaken alle verenigingen en vertegenwoordigers van de basisschool bijeen geroepen voor een informatieve bijeenkomst om te polsen of er iets ondernomen moet worden in 1995 als het dorp Tynaarlo 1175 jaar bestaat. Men was van mening dat dit heugelijke feit op gepaste wijze gevierd diende te worden. Een commissie 1175 jaar Tynaarlo werd in het leven geroepen bestaande uit: F.J. Schéeringa (voorzitter), mevrouw A. Homan-Westerhuis (secretaresse), D. Rijkens (penningmeester) en de leden mevrouw G. Oosting-Darwinkel en H. van Dalen.

In 1995 zal er van 13 tot en met 21 mei een feestweek worden gehouden.